מהדורה למורה – סוגי דמויות ומחסן תכונות – דף תרגול (רגיל)

דף תרגול על סוגי דמויות (ראשית/משנית, עגולה/שטוחה, דינמית/סטטית), אפיון ישיר ועקיף ומחסן התכונות. הדוגמאות הן משפטים ודמויות מקוריים קצרים; בחלק ג׳ התלמידים והתלמידות כותבים פסקת אפיון: טענה, ביסוס והסבר.

מסלול רגיל: הגרסה הרגילה: כל הפריטים. מומלץ 30–40 דקות, אפשר לחלק לשני שיעורים.

מפתח תשובות

#	שאלה	תשובה / כיוון
1	דמות שמשתנה במהלך הסיפור נקראת:	ב – דינמית
2	"היא הייתה אישה גאוותנית." – זהו אפיון:	ב – ישיר
3	"הוא החביא את העוגיות מתחת למיטה כדי לא לחלוק." – איזו תכונה נלמדת באפיון עקיף?	ב – אנוכיות
4	איזה משפט מתאר מצב רגשי ולא תכונה קבועה?	ב – היא נבוכה עכשיו
5	דמות שטוחה היא תמיד "דמות גרועה" שפוגעת בסיפור.	לא נכון – שטוחה אינה גרועה: בקומדיה ובמשל דמויות שטוחות עובדות מצוין, כי הן מגדילות תכונה אחת.
6	אם נמחק דמות מהסיפור והסיפור כבר לא קיים – היא כנראה דמות ראשית.	נכון
7	שינוי במצב החיצוני של דמות (למשל, היא נהייתה ענייה) הוא תמיד גם שינוי פנימי.	לא נכון – שינוי חיצוני אינו בהכרח שינוי פנימי; צריך להראות שינוי בהבנה, בערכים או בהתנהגות.
8	דמות מורכבת, עם תכונות סותרות, שיכולה להפתיע אותנו, נקראת דמות ____.	עגולה

#	שאלה	תשובה / כיוון
9	מיינו את המילים: תכונה קבועה או מצב רגשי רגעי?	תכונה: נדיבה, חשדנית, סבלנית, עקשנית | מצב רגשי: מתוסכלת, נרגשת, מבוהלת, מבולבלת
10	התאימו בין המעשה לבין התכונה המדויקת.	1–ד, 2–ג, 3–ב, 4–ה, 5–א
11	מיינו את המשפטים לפי סוג האפיון.	אפיון ישיר: "יואב היה ילד ביישן."، "המורה אמרה: 'מיכל היא התלמידה הכי אחראית שלי.'"، "רון היה שאפתן." | אפיון עקיף: "יואב הסמיק והביט ברצפה כשקראו בשמו."، "מיכל נשארה אחרי השיעור לסדר את כל הכיסאות."، "החדר של רון היה מלא גביעים, ועל הקיר תלה רשימת יעדים."
12	מה תפקיד נפוץ של דמות משנית בסיפור? תנו דוגמה מסיפור שאתם מכירים.	להבליט את הדמות הראשית (ניגוד), להניע את העלילה או לעורר קונפליקט. דוגמה אישית מנומקת.
13	ילדה חדשה בכיתה יושבת בתחילת השנה לבד בספסל האחרון, ובסוף השנה היא מארגנת מסיבה לכל הכיתה. הוכיחו שהיא דמות דינמית: פתיחה – סיבה אפשרית לשינוי – סיום.	פתיחה: מסתגרת ומפחדת. סיבה אפשרית: חברות חדשה או הצלחה קטנה (על התלמידים להציע סיבה הגיונית). סיום: פתוחה, בטוחה בעצמה ומנהיגה.
14	המציאו דמות (7–9 שורות): תארו אותה באפיון עקיף בלבד – מעשים, דיבור, מראה, המקום שבו היא חיה – בלי לכתוב את שם התכונה. בסוף כתבו בשורה נפרדת את שתי התכונות שרציתם שהקוראים יסיקו.	קריטריונים: אפיון עקיף בלבד בגוף הטקסט; לפחות שלושה אמצעי אפיון שונים (מעשה, דיבור, מראה/מקום); התכונות שבשורה האחרונה נובעות בבירור מן הפרטים; שימוש במילת תכונה מדויקת מן המחסן; לשון תקינה.

כרטיס יציאה – כיוון

1. עגולה – מורכבת עם תכונות רבות וסותרות; שטוחה – בנויה סביב תכונה אחת או שתיים וצפויה. 2. למשל: "היא נכנסה ראשונה לבניין הבוער כדי להוציא את החתול." 3. תשובה אישית.

הדף מתאים לעמוד "סוגי דמויות ומחסן תכונות – דף תרגול" באתר. יצרה: רוית ראש בן ישי

סוגי דמויות ומחסן תכונות – דף תרגול – דף התלמיד/ה

מסלול: רגיל

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

חלק א' – מושגים

סמנו את התשובה הנכונה, קבעו נכון/לא נכון והשלימו.

1. דמות שמשתנה במהלך הסיפור נקראת:

א) סטטית ב) דינמית ג) שטוחה ד) משנית

2. "היא הייתה אישה גאוותנית." – זהו אפיון:

א) עקיף ב) ישיר ג) של מקום ד) של זמן

3. "הוא החביא את העוגיות מתחת למיטה כדי לא לחלוק." – איזו תכונה נלמדת באפיון עקיף?

א) נדיבות ב) אנוכיות ג) אומץ ד) סקרנות

4. איזה משפט מתאר מצב רגשי ולא תכונה קבועה?

א) היא נדיבה ב) היא נבוכה עכשיו ג) היא חרוצה ד) היא ישרה

5. דמות שטוחה היא תמיד "דמות גרועה" שפוגעת בסיפור. ◯ **נכון** ◯ **לא נכון**

6. אם נמחק דמות מהסיפור והסיפור כבר לא קיים – היא כנראה דמות ראשית. ◯ **נכון** ◯ **לא נכון**

7. שינוי במצב החיצוני של דמות (למשל, היא נהייתה ענייה) הוא תמיד גם שינוי פנימי. ◯ **נכון** ◯ **לא נכון**

8. דמות מורכבת, עם תכונות סותרות, שיכולה להפתיע אותנו, נקראת דמות _____.

חלק ב' – מיון והתאמה

מיינו והתאימו לפי ההוראה.

9. מיינו את המילים: תכונה קבועה או מצב רגשי רגעי?

מחסן מילים: סבלנית | נדיבה | עקשנית | נרגשת | מבוהלת | מבולבלת | מתוסכלת | חשדנית

תכונה	מצב רגשי

10. התאימו בין המעשה לבין התכונה המדויקת.

#		האות שלי		התאמה
1	נותנת מכספה לכל מי שמבקש	____	א	אכפתי
2	ממשיך להתאמן כל יום, גם אחרי כישלון	____	ב	חשדנית
3	בודקת שלוש פעמים שהדלת נעולה ולא סומכת על אף אחד	____	ג	מתמיד
4	מספר לכולם סודות של אחרים	____	ד	נדיבה
5	מוותר על תורו כדי שחבר חדש ישחק	____	ה	רכלן

11. מיינו את המשפטים לפי סוג האפיון.

מחסן מילים: "המורה אמרה: 'מיכל היא התלמידה הכי אחראית שלי.'" | "החדר של רון היה מלא גביעים, ועל הקיר תלה רשימת יעדים." | "יואב הסמיק והביט ברצפה כשקראו בשמו." | "רון היה שאפתן." | "מיכל נשארה אחרי השיעור לסדר את כל הכיסאות." | "יואב היה ילד ביישן."

אפיון ישיר	אפיון עקיף

12. מה תפקיד נפוץ של דמות משנית בסיפור? תנו דוגמה מסיפור שאתם מכירים.

חלק ג׳ – כתיבת אפיון

כתבו לפי המבנה: טענה (תכונה) + ביסוס (מעשה או דיבור) + הסבר.

13. ילדה חדשה בכיתה יושבת בתחילת השנה לבד בספסל האחרון, ובסוף השנה היא מארגנת מסיבה לכל הכיתה. הוכיחו שהיא דמות דינמית: פתיחה – סיבה אפשרית לשינוי – סיום.

14. המציאו דמות (7–9 שורות): תארו אותה באפיון עקיף בלבד – מעשים, דיבור, מראה, המקום שבו היא חיה – בלי לכתוב את שם התכונה. בסוף כתבו בשורה נפרדת את שתי התכונות שרציתם שהקוראים יסיקו.

כרטיס יציאה

1. מה ההבדל בין דמות עגולה לדמות שטוחה?

2. כתבו משפט אחד של אפיון עקיף שמראה אומץ.

3. היום הבנתי ש...